

Мәшһүр (Адам) - Жұсіптің 10-нан 15 жасқа шығуы

«Құдай деп сонымен шықтым онға,
Бір алла мені салды тұра жолға.
Аузымнан сөз, қолымнан өнөр шашып,
Көнекей, тұра алсамшы қолдан-қолға!

Құдайым өнөр берген он жасымнан,
Иманның себеп болған дұғасынан.
Дүние-ай, етіп кеттін ойын болып,
Артық тұстім тен құрбы, күрдасымнан» /61/-
деп жырга қосса, әнді бірде:

«Қыс өтті, жер жібіді, жердін үсті,
Қаладан хазірет үйі елге көшті.
Мұстафа-болос, Мұса-дуанбасы
Шорманның ордасына барып тұсті.» /62/-деп,
Мәшһүр-Жұсіптің дәріс алған үшінші жылы
хазіреттің үйін Мұса Шорманұлы өз қолына ке-
ширіп алғанын айтады. Бұл кезде Мәшһүр-Жұ-
сіп он жаста болатын. Енді Мәшһүр-Жұсіп Жұ-
ніс молданың алдынан сабак алады. Себебі Мұ-
самен бірге Хазірет те бір күн бар, бір күн жок,
бір күн аста, бір күн тойда уақытын өткізіп, са-
уық құрады. Дегенмен де Қамар-ад-дин хазірет-
тен алған білімімен, қарапайм ауыл молдасы
Жұністің сабак бергенін, Мәшһүр-Жұсіпті
тыңдағаны көп болды. Мәшһүр-Жұсіп бір
сөзінде Жұніс молдаға:

- «Жасымнан кездесіп ем тақсыр»- деді,
«Үш қайнар ұстаздардың бұлағына», -дегендеге
молда:

«Оқысан Қамаридден Хазіреттен
Қалқам-ау, әнді бізге неге келдін.
Қазақша, татарша да жетік тілін,
Шәқірттің ілеистірмей жүрсін бірін.

«Бидан» /63/ мен «Мұхтасарды» жатқа соқсан,
Жок бізде одан артық берер білім», /64/ -деп
шәқірттің білімдарлығын айтып тамсанса ке-
рек. Ал Жұніс молданың алдында оқығандағы
тыныс-тіршілігін:

«Аузын «ә» дегізіп, аштырмаймын,
Айтысуға келгенде, бас бүрмаймын.
Хазіреттен естіп, білген жат сөзбен,
Бала түтіл молдасын бастирмаймын.

«Ей, сені ме?!»-десумен кіжінеді,
Мәшһүрдің өзі не еді, сөзі не еді?!

Тамам бала окудан шығып алса,

Жазған Мәшһүр тапталып езіледі.

«Ал қылайық,-деседі, актүйебас!»
Мәшһүрдің бір шықпайды көзінен жас.
Ең аяған-астынан тұргызып ап,
Бар болған болжықаны: «Ал,-дейді-
қаш!»

Маған сонда жоқ шығар тимеген қол,
Мұстафада бықыған үл мен қыз мол.
Бір Ақбура: хазіреттің жалшысы бар,
Адамзатта аятын жалғыз-ак сол!»
/65/-деп жазады.

Жұністің 10 жастағы бір ұлы және қы-
зы бар екен, және Мұстафаның, Мұса-
нның балалары бар бәрі бірге оқиды, дұ-
ниенін оқуын тауысып, өзі білгір бала
атанған Мәшһүр-Жұсіп олардан тағы да
көш ілгері кетеді. Мәшһүр-Жұсіпке сен
көп білесің деп балалар маза бермейді.
Тек кана Ақбура деген хазіреттің жал-
шысы ғана оны корғаштап, әлгілердің
озбырлығынан қорғап жүреді. Мәшһүр-
Жұсіптің үйі жүдеумен, Сол
ауылда өткіздік екі-үш жазда /66/-дегені-
не қарағанда 1867 жылдан 1872 жылға
дайын әр-жерде білім алып жүрсе керек.

Қара өлең мен шешендік өнердің сан
алуан түрін жастайынан жаттап есken
Мәшһүр-Жұсіп 15 жасынан бастап өзі де
өлең жаза бастайды.

/Жалғасы келесі санда/

«Ақылды мен ойладым он бірімде,
Белгілі Мәшінур болдым өз жерімде.
Сөзге шешен, жауапқа кесем болып,
Отырдым он екімде жұрт төрінде.

Таянды сол уақытта он үш маған,
Қас жаман қысылғанда болыспаган.
Қыран құс, колға тұрмас болдым ла-
шын,
Секілді үясынан жаңа ұстаган.

Он төртке келіп қалдым сейтіп-бұйтіп,
Жіберген бір кollaушы мәні тұртіп.
Қараттым бір аузыма талапкерді,
Шөкіртті үлкен-кіші соныма ертіп.

Шұқірлік бергеніңе Құдай патша!
Он бесте шантым жеке жүйрік атша.
Бір үйықтап сақар уақыты жатқаным-
да,

Кеудемс өлең толған сызған хатша»
/67/-деп, Мәшінур-Жұсіп өзінің калай
ақын болғанын аңғартады. Эрине оның
сол кездегі олендері адамның мінезі,
пейіл, жүріс-тұрыс, көшу-кону, жаз бен
қыс, айт пен той, ас жиын, қыз ұзату, кү-
да тұсу - сиякты халықтың құнделікті
тұрмысын суреттеумен гана шектелігені
мөлім. Дегенмен де, ол ендігі тұста өз
оізы мен арманын тек оленмен гана жет-
кізуге тырысады. Осы кездің өзінде-ак:

«Өзін бір көрсем-ау!»- деп құмарлан-
ған жандардың саны арта түсті. Ал енді
кездесіп, сұхбаттасып болған сон:

«Естыіміз көруімізге лайық болды!»-
деп тарасатын болды.

Уша білген қанатқа әрдайым дүние
кен. Бірақ сол кеңдікке көл жеткізе алата-
нындар алғыр ойданың иелері гана. Көзін-
ді қызықтырып, көнілінді желіктіретін
құнарлы, шырайлы бұлактардан нәр
алып кана біз бабалардан жеткен кен
дүниенің ігілігімізге пайдалана алармыз.
Ол үшін өмір бойы жүргімен тілдесіп
келген Мәшінур-Жұсіп қыруар оленде-
рін оқып, гибрат ала білген жөн. Сонда
гана өнер мен білімнің таусылmas дария
екенине көз жеткізесіп.

«Кеудеге он жастағылым толды,
Толумен тасып кетіп олең конды.
Әш-шәһірніят апатқа татбик келіп,
Апат сол жұрт аузында Мәшінур бол-
ды.

Кеудені кеткеннен соң өлең керінеп,
Өлең кетті бет алдына сай-сайды өрлеп.
Бас жок, көз жок, бет алды шаба бердік,
Кім болдырып көріпті көзі терлеп?»
/68/-деп, Мәшінур-Жұсіп қайса мінезі-
мен, қажырлы талабымен және білімімен
жас болса да Баянауылдың мандауына
біткен азаматтарының көш алды екенине
көпшілікті мойындана білді.

Пайдаланған әдебиеттер:

61. «Мәшінур-Жұсіптің 21 жасында
жазғаны», «Мәшінур-Жұсіп» Шығарма-
лары. 2-том. // 97-бет. Павлодар: «ЭКО»
ҒӘФ, -2003-жыл.

62. «Мәшінур-Жұсіп» Шығармалары.
4-томында «Мәшінур атты қалай алған-
дығы туралы» // 184-бет. Павлодар:
«ЭКО» ҒӘФ, -2004-жыл.

63. Діни окулық.

64. З. Солтанбайұлы «Мәшінур» даста-

- ны // 58-59 бет. Павлодар-2001 жыл.
65. «Мәшінүр-Жұсіп» Шығармалары. 4-томында «Мәшінүр атты қалай алғандығы туралы» // 184-бет. Павлодар: «ЭКО» ФФ, - 2004-жыл.
66. Машінүр-Жұсіп Копеев, Таңдамалы. Алматы-1990 жыл. 122-бет.
67. «Мәшінүр-Жұсіптің 21 жасында жазғаны». «Мәшінүр-Жұсіп» Шығармалары. 2-том. // 97-98-бет. Павлодар: «ЭКО» ФФ, -2003-жыл.
68. «Мәшінүр-Жұсіп» Шығармалары. 4-томында «Мәшінүр атты қалай алғандығы туралы» // 186-бет. Павлодар: «ЭКО» ФФ, -2004-жыл.